

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1923 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för åstadkommande av lindring i arrendevillkoren för vissa prästgårds- och kronoarrendatorer.

(2:a avd.)

Jordbruksutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft nedan omförmälda, inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) två likalydande, nr 41 i första kammaren av herr *Andersson, Albin, m. fl.* samt nr 76 i andra kammaren av herr *Karlström* i Lummelunda m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville gå i författning om vidtagande av sådan ändring av grunderna för utarrendering av ecklesiastika boställen, att arrendator, vars kontrakt slutits efter utgången av år 1916, må äga rätt att före den 1 september 1923 uppsäga kontraktet, i vilket fall ny sakkunnig värdering av fastighetens arrendevärde skulle äga rum, och arrendevillkoren, avseende tiden från den 14 mars 1924, därefter fastställas, varefter arrendet på de fastställda villkoren skulle hembjudas den föregående arrendatorn med rätt för honom att inom förelagd tid antaga arrendet på de nya fastställda villkoren; avgåve han ej dylik förklaring, skulle han äga rätt att den 14 mars 1924 frånträda sitt förutvarande arrende;

2) två likalydande, nr 42 i första kammaren av herr *Andersson, Albin, m. fl.* samt nr 77 i andra kammaren av herr *Karlström* i Lummelunda m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville gå i författning om vidtagande av sådan ändring av grunderna för utarrendering av kronans jordbruksdomäner, att arrendator, vars kontrakt slutits efter utgången av år 1916, må äga rätt att före den 1 september 1923 uppsäga kontraktet, i vilket fall ny sakkunnig värdering av fastighetens arrendevärde skulle äga rum, och arrendevillkoren, avseende tiden från den 14 mars 1924, därefter fast-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 10 saml. 15 häft. (Nr 28.)

ställas, varefter arrendet på de fastställda villkoren skulle hembjudas den föregående arrendatorn med rätt för honom att inom förelagd tid antaga arrendet på de nya fastställda villkoren; avgåve han ej dylik förklaring, skulle han äga rätt att den 14 mars 1924 frånträda sitt förutvarande arrende; samt

3) nr 34 i andra kammaren av herr *Olsson* i Ramsta *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsamt utredning om, huruvida och på vad sätt lindring i arrendevillkoren må kunna beredas de prästgårds- och kronoarrendatorer, som tagit arrendena under högkonjunkturen, samt att Kungl. Maj:t till 1924 års riksdag måtte framlägga de förslag, vartill utredningen gäve anledning.

Beträffande de skäl, som förebragts för ifrågavarande framställningar, tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

I ärendet har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från domänstyrelsen och kammarkollegium, vilka yttranden såsom bilagor fogats vid detta utlåtande.

Utskottet.

Förevarande motioner gå ut på åtgärder i syfte att bereda sådana arrendatorer av publik jord, som ingått arrendeavtal under högkonjunkturen och på grund av den rådande depressionen inom jordbruksnäringen bragts i ekonomiska svårigheter, lindring i eller möjlighet till frånträdande av berörda avtal. Det principspörsmål, som framkommer i motionerna, nämligen frågan huruvida staten bör träda hjälpende emellan, då den enskilde till följd av inträffad konjunkturväxling kommit i en förlustbringande situation vid fullgörande av med staten ingånget avtal, har under de senare åren vid ett flertal tillfällen varit föremål för riksdagens bedömande. I berörda hänseende tillåter sig utskottet erinra om den vid 1920 års riksdag slutligt behandlade frågan om ersättning till vissa entreprenörer. Statsutskottet hade i utlåtande (nr 195) i anledning av vissa inom riksdagen i nyssnämnda syfte väckta motioner hemställt om skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning, huruvida och i så fall i vad mån samt under vilka villkor ersättning kunde beredas de entreprenörer för statsverkets räkning, som utan egen förskyllan på grund av efter krigsutbrottet inträffade prisstegringar åsamkats förluster. Denna statsutskottets hemställan avslogs av riksdagens båda kamrar. De skäl, som lågo till grund för riksdagens avslagsbeslut och vilka närmare framgå av de inom kamrarna förda debatterna, torde i främsta rummet vara att söka i de synnerligen vittgående konsekvenser, som vore att befara av medgivande av ifrågavarande slag, ävensom att

grundvalen för statsverkets avtal med enskilda därigenom betänkligt skulle rubbas, vartill komme, att utredningen och prövningen av de särskilda fallen skulle ställa vederbörande myndigheter inför hart när olösliga uppgifter. Den principiella ståndpunkt, som sålunda fastslagits vid 1920 års riksdag, torde sedermera hava varit vägledande vid avgörandet av likartade ärenden. I detta sammanhang vill utskottet särskilt erinra, hurusom ett av Kungl. Maj:t i proposition (nr 184) till 1922 års riksdag framlagt förslag att två förutvarande länsmän måtte medgivas förkortning i arrendetiden beträffande av dem tidigare såsom boställen innehavda kronoegendomar, vilket förslag tillstyrktes av jordbruksutskottet i utlåtande (nr 36), avslogs av första kammaren i anslutning till hemställan av reservanter inom utskottet, vilka yrkat avslag å propositionen med hänsyn till de konsekvenser ett bifall till densamma syntes kunna medföra, samt sålunda icke vann riksdagens bifall.

Vad beträffar nu förevarande motioner har utskottet visserligen funnit att även i detta fall billighetsskäl kunna anföras för däri föreslagna åtgärder till lindrande av ifrågavarande arrendatorers ställning. Det synes emellertid böra beaktas, att vissa arrendatorer under högkonjunkturen torde hava varit i tillfälle att göra betydande vinster. Vidare tillåter sig utskottet åberopa vad kammarkollegium i sitt förenämnda utlåtande anført beträffande den lindring ifråga om nybyggnadsskyldighet samt tjänstbarheter, som det inträdda prisfallet medfört för ett stort antal prästgårdsarrendatorer. Härjämte vill utskottet särskilt understryka vad kammarkollegium anført i fråga om konsekvenserna av det ifrågasatta allmänna medgivandet för vederbörande arrendatorer att uppsäga under högkonjunkturerna ingångna arrendeavtal. En sådan uppsägningsrätt skulle nämligen, såsom kollegium framhållit, medföra, att en avsevärd del av landets publika jord komme att samtidigt utbjudas på förnyade mer eller mindre långvariga arrenden på grundvalen av arrendevärderingar, företagna vid en tidpunkt, då konjunkturerna för jordbruksnäringen till synes befinna sig i ett bottenläge; det i och för sig behjärtansvärda syftet att söka bispringa de personer, vilkas arrendeskyldigheter på grund av förändrade tidsförhållanden verkligen överstege deras förmåga och vilka i själva verket måste antagas utgöra ett fåtal, skulle icke kunna motivera en åtgärd av angivna vittutseende innebörd. Å andra sidan skulle — såsom kollegium likaledes framhållit — åstadkommandet av ett rättvist och på rationella grunder vilande urval av de fall, beträffande vilka icke blott arrendatorns iråkade svårigheter utan även samtidigt intresset för det allmänna såsom jordägare kunde motivera ett partiellt eftergivande av den förres enligt kontrakt åtagna skyldigheter,

ställa vederbörande statsmyndigheter, som därmed betrodde, inför en ytterst vansklig för att icke säga olöslig uppgift.

Under åberopande av det anförda och då utskottet icke funnit de förekomna omständigheterna böra föranleda till att i förevarande fall avsteg göres från de principer, som hittills varit för riksdagen bestämmande vid avgörande av likartade spørsmål, får utskottet hemställa,

1:o) att motionerna nr 41 i första kammaren och nr 76 i andra kammaren icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2:o) att motionerna nr 42 i första kammaren och nr 77 i andra kammaren icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

3:o) att motionen nr 34 i andra kammaren icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 april 1923.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström, P., Persson, Nils, Boberg, Eriksson* i Ljusdal, greve *Wachtmeister, Andersson, E. B., Gabrielsson* och *Åström* samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, frih. *Hermelin, Aarnseth, Lundström, Wahlstedt, Björk* och *Pettersson* i Stäringe.

Reservation

av herr *Pettersson* i Stäringe.

Bilaga 1.**Domänstyrelsens yttrande.**

Genom Kungl. Maj:ts remiss den 2 februari 1923 har domänstyrelsen anbefallts att till riksdagens jordbruksutskott avgiva utlåtande över till utskottet remitterade motioner, nämligen nr 42 i första kammaren angående viss ändring i grunderna för utarrendering av kronans jordbruksdomäner och nr 34 i andra kammaren angående lindring i arrendevillkoren för vissa prästgårds- och kronoarrendatorer, sistnämnda motion såvitt den avser kronoarrendatorer.

Med anledning härav får styrelsen dels överlämna en inom styrelsen uppgjord förteckning över de kronans jordbruksdomäner, som under åren 1917—1922 upplåtits på arrende med angivande, huruvida upplåtelsen skett på grund av hembud till förutvarande arrendator eller efter auktion ävensom av förutvarande och nu utgående arrendebelopp, dels ock anföra följande:

I underdåniga utlåtanden den 3 februari 1922 rörande förre länsmännen A. O. Rymans och A. Welins underdåniga ansökningar om nedsättning i arrendavgifterna för av dem på arrende innehavda kronohemmanen Årla nr 1 och Kumla nr 4 i Örebro län eller om upphörande av arrenderätten till dessa egendomar anförde styrelsen bland annat, följande.

Statens arrendeväsen hade givetvis icke kunnat undgå att i någon mån röna inflytande av den ekonomiska högkonjunktur, som tills för något år sedan varit rådande. För de egendomar, vilka under nämnda period blivit lediga till arrende, hade sålunda väsentligt högre arrendavgälder kunnat betingas, och särskilt hade anbuden å de under senare åren hållna arrendeauktionerna i anmärkningsvärd grad stegrats. Svårigheter hade emellertid efter högkonjunkturons slut, och sedan denna förbytts i stark ekonomisk depression, yppat sig för sådana arrendatorer, som i de goda tidernas spekulationsiver ådragit sig dessa dryga avgälder, att fullgöra sina skyldigheter. Styrelsen behjärtade visserligen till fullo det svåra läge, i vilket dessa arrendatorer råkat men hade ansett sig böra intaga den ståndpunkten att påfordra, att det mellan kronan och arrendatorn skapade rättsförhållandet respekterades, och att någon ändring i förevarande hänseende icke vidtoges i det ingångna avtalet. Det kunde emellertid tänkas fall, där omständigheter av sådan art föreläge, att rent juridiska synpunkter lämpligen borde vika för andra, grundade på billighet. Beträffande till styrelsen för utlåtande överlämnade ansökningarna från Ryman och Welin föreläge enligt styrelsens åsikt dylika fall. Ryman och Welin, båda gamla statstjänare, hade samtidigt med avgången från tjänsten nödgats lämna de av dem innehavda boställena, vilka indragits till statsverket. Efter avslag å av dem ingivna ansökningar om åtnjutande av optionsrätt å arrendena för boställena, som av dem innehafts under en lång följd av år, hade såväl Ryman, vilken vidtagit avsevärda förbättringar å det av honom innehavda bostället Årla nr 1, som Welin, vilken väl brukat sitt boställe Kumla nr 5, tvingats att för beredande av bostad för sig och sin familj i den trakt, där de så att säga

vuxit fast, i tävlan å arrendeauktion avgiva anbud, vilka redan då varit att betrakta såsom abnormt höga i förhållande till egendomarnas storlek och avkastning. De hade ock, såsom av vederbörande ortsmyndigheter intygats, för fullgörandet av sina förpliktelser nödgats underkasta sig avsevärda ekonomiska uppoffringar. Starka billighetsskäl syntes alltså tala för, att kronan i förevarande fall sökte bereda Ryman och Welin den lättnad, varav de kunde sägas vara i trängande behov. Emellertid syntes, såsom av länsstyrelsen redan påpekats, av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna det vara mindre lämpligt att medgiva sökandena begärda nedsättningar i deras arrendeavgifter. Det av dem ifrågasatta alternativet, arrendeavtalens upphörande den 14 mars 1924 utan skadeståndsskyldighet för dem syntes då lämpligare, helst som sökandena numera uppnått så framskriden ålder, att deras kvarstannande vid deras respektive arrenden till arrendeperiodens slut den 14 mars 1939 icke syntes vara att påräkna. Och finge styrelsen, ehuru med tvekan, för sin del tillstyrka, att sökandena vid den av dem föreslagna tidpunkten befriades från sina arrenden utan skyldighet för dem att till kronan erlagga något skadestånd.

I enlighet med styrelsens berörda av statskontoret biträdda hemställan avläts proposition i ämnet till 1922 års riksdag.

Enligt riksdagens skrivelse den 1 juni 1922 blev emellertid denna proposition ej av riksdagen bifallen.

Vid sådant förhållande och då mera ömmande omständigheter ej förekommit i något av de övriga likartade fall, som kommit till styrelsens kännedom, finner styrelsen sig sakna anledning att för sin del tillstyrka avseende å de i förevarande motioner väckta förslag, såvitt de avse kronans utarrenderade jordbruksdomäner.

Stockholm den 9 februari 1923.

KARL FREDENBERG.

C. J. M. Hasselgren.

Bilaga 2.

Kammarkollegii yttrande.

Sedan slutet av år 1921 har kollegium haft att till Kungl. Maj:t avgiva yttranden över ett flertal framställningar från prästgårdsarrendatorer, vilka på de i här ifrågavarande motioner angivna skäl begärt lindring i arrendevillkoren. Dessa hittills behandlade framställningar synas hava berört inalles 42 särskilda boställen, belägna ett inom varje av Uppsala, Kalmar, Blekinge, Göteborgs och Bohus', Älvsborgs, Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län, tjugo inom Södermanlands, fyra inom Gottlands, fem inom Malmöhus, tre inom Skaraborgs samt två inom Örebro län.

I den för Södermanlands län angivna siffran ingå de nitton ecklesiastiska boställen, vilkas innehavare biträtt den i motionen nr 34 omförmälta gemensamma framställningen i ämnet från nämnda län. Härförutom äro 12 ansök-

ningar av ifrågavarande beskaffenhet ännu beroende å kollegii handläggning. Av de i dessa ansökningar berörda boställena tillhöra ett Östergötlands, två Gottlands, fyra Malmöhus, ett Hallands, tre Skaraborgs och ett Västerbottens län.

I fråga om två av de hittills prövade, till ämbetsverket tidigast inkomna ansökningarna fann sig kollegium föranlätet att på grund av särskilt talande omständigheter förorda ett partiellt tillmötesgående. I sina den 30 januari och den 6 mars 1922 avgivna underdåniga utlåtanden i dessa ärenden gjorde kollegium till en början följande allmänna uttalanden: Vid prövningen av framställningar i dessa ansökningars syfte torde synnerlig varsamhet vara av nöden. Ett förbehållslöst bifall till en sådan framställning av boställsarrendator att på grund av ändrade konjunkturförhållanden vinna nedsättning i en redan be-tingad arrendeavgift skulle tvivelsutan verka uppmuntrande å talrika andra arrendatorer, som lika mycket berördes av den för närvarande rådande depressionen inom jordbruksnäringen, att på mer eller mindre giltiga skäl söka utverka sig samma förmån. Beträffande de arrendeavtal rörande ecklesiastika löneboställen, som slötos före krigs- och kristiden, hade kyrkofonden under den högkonjunktur för jordbruket, som därunder till en början uppkom, gått miste om säkerligen mycket avsevärda inkomster. Det hade i dessa fall veterligen icke ifrågasatts att göra det allmänna delaktigt i de kristidsvinster, dessa arrenden avkastat för sina innehavare. Det syntes icke kunna skäligen påfordras än mindre vara förenligt med kyrkofondens ekonomi att, där konjunkturerna sedermera växlat i en för arrendatorerna ogynnsam riktning, det allmänna skulle såsom regel träda emellan för att skydda dessa för därav följande ekonomiskt avbräck. Övertagande av ett jordbruksarrende på en så avsevärd tid som 20 år vore i själva verket till sin innebörd en spekulationsaffär på lång sikt. En konjunkturväxling till arrendatorns nackdel, som under denna tid inträdde, kunde icke berättiga denne att varda löst från sina åtagna förpliktelser.

Då kollegium, oaktat de här yttrade principiella betänkligheterna, ansåg sig, ehuru endast med tvekan, kunna i avseende å de förenämnda båda ansökningarna tillstyrka ett visst tillmötesgående, lät sig kollegium bestämmas icke av de rörande dessa fall lämnade upplysningarna i fråga om arrendevillkorens i följd av konjunkturväxlingen särskilda hårdhet, utan av det allmännas intresse därav, att nämnda arrendatorer, beträffande vilkas skötsel av boställena goda vitsord förelägo, icke skulle nödgas att på grund av dem övermäktiga ekonomiska svårigheter i förtid frånträda sina arrenden. Kollegium, som emellertid framhöll, att den av ortsmyndigheterna förordade nedsättningen av arrendeavgälderna till de till grund för arrendeupplåtelse fastställda arrendeuppskattningsvärdena givetvis icke borde avse hela den återstående arrendetiden utan beviljas endast tillsvidare för visst begränsat antal år framåt, föreslog, att Kungl. Maj:t skulle i vartdera av de nämnda fallen bemyndiga länsstyrelsen att tillsvidare, förslagsvis under fem år, bevilja sökanden nedsättning i arrendeavgiften, dock högst med det belopp, varmed den för bostället be-tingade arrendeavgälden översteg förenämnda arrendeuppskattningsvärde, därvid det skulle ankomma å länsstyrelsen att för varje år, efter omsorgsfull utredning och sedan sökanden för varje gång avlämnat en tillförlitlig tablå över sin ekonomiska ställning, närmare bestämma det belopp, varmed nedsättning i

sagda arrendeavgift för det följande arrendeåret skäligen kunde beviljas, allt slutligen under förbehåll, att den sålunda sökanden personligen tilldelad förman icke finge, därest arrendet tilläventyrs komme att övertagas av sökandens löftesmän eller konkursborgenärer, tillgodonjutas av dessa.

Kollegii sålunda gjorda — för övrigt icke enhälliga — hemställan i dessa ärenden följdes icke av Kungl. Maj:t. Såväl dessa två framställningar som övriga hittills prövade ansökningar i liknande syfte hava av Kungl. Maj:t genom särskilda beslut lämnats utan avseende.

Den ytterligare erfarenhet, som kollegium, efter tiden för avgivandet av sina ovan omförmälda utlåtanden, vunnit rörande framställningar i här ifrågasvarande syfte, har bibragt ämbetsverket ytterligare tvivelsmål om tillrädligheten att ens i särskilda fall frångå en principiell avslagslinje. Ett rättvist och på rationella grunder vilande urval av de fall, beträffande vilka icke blott arrendatorns iråkade ekonomiska svårigheter utan samtidigt även intresset för det allmänna såsom jordägare kunde tänkas motivera ett partiellt eftergivande av den förres kontraktsevenligt åtagna skyldigheter, lär i själva verket ställa vederbörande statsmyndighet, som därmed betrodde, inför en ytterst vanskelig för att icke säga olöslig uppgift. En förman, som i ett givet fall inrymdes åt en arrendator, skulle, där eljes till det yttre ungefärligen likartade omständigheter föreläge, icke kunna förvägras den andre.

Vad åter angår det framförda förslaget om ett allmänt medgivande för vederbörande arrendatorer att utan hänsyn till den kontraherade arrendetiden uppsäga här ifrågasvarande under högkonjunkturen ingångna arrenden synes kollegium en sådan åtgärd än mindre kunna förordas.

Då ny, på 1910 års lagstiftning grundad lönereglering för prästerskapet trätt i tillämpning, år 1917 i 179 pastorat, år 1918 i 202 pastorat, år 1919 i 204 pastorat, år 1920 i 222 pastorat och år 1921 i 156 pastorat samt landets pastorat kunna beräknas i genomsnitt innehava ett och ett halvt ecklesiastiskt bostadsboställe, skulle följaktligen de under nämnda år utarrenderade f. d. bostadsboställena kunna med grov approximation uppskattas till ett antal överstigande 1,400. En uppsägningsrätt, sådan motionärerna tänkt sig, skulle följaktligen komma att upplösa bestående arrendavtal beträffande en mycket avsevärd del av landets publika jord, med den för det allmänna givna konsekvensen att på en gång nödgas utbjuda nämnda jord på förnyade mer eller mindre långvariga arrenden på grundvalen av arrendevärderingar, företagna vid en och samma tidpunkt, då konjunkturen för jordbruksnäringen till synes befinna sig i ett bottenläge. Det i och för sig behjärtansvärda syftet att söka bispjunga de personer, vilkas arrendeskyldigheter på grund av de förändrade tidsförhållandena verkligen överstiga deras förmåga och vilka i själva verket måste antagas utgöra endast ett relativt mindretal, lär icke kunna motivera en åtgärd av här angivna vittutseende innebörd.

Då det gäller att generellt bedöma de villkor, varunder de ifrågasvarande under högkonjunkturen inropade ecklesiastiska boställsarrendena numera innehas, lär böra beaktas, att det inträdda allmänna prisfallet ingalunda ensidigt inverkat till arrendatorernas nackdel, utan — på grund av vissa ifråga om detta slag av arrenden gällande särskilda omständigheter — säkerligen i avsevärd utsträckning kommit att medföra en faktisk och, såvitt kollegium kan

bedöma, ofta mycket betydande lindring i arrendevillkoren. Kollegium syftar härvid på de poster bland ecklesiastika boställsarrendatorers prestanda, som utgöras av nybyggnadsskyldighet samt tjänstbarheter jämlikt 13 § i gällande ecklesiastika arrendeförordning.

Som bekant medför prästgårdarnas utbrytning å de förutvarande bostadsboställena gemenligen den konsekvensen, att löneboställena vid synen enligt 64 § boställsordningen måste belastas med betydande nybyggnadsbelopp. I vissa fall kan detta löneboställets behov av nybyggnad tillgodoses genom insynning av den avträdande prästen tillhöriga överloppshus. I regel har emellertid synerätten måst föreskriva skyldighet för en blivande arrendator att, ofta i betydande omfattning, under arrendetiden verkställa nybyggnader. Vid de under dyrtiden hållna syneförrättningarna uppskattades självfallet dessa byggnadskostnader efter då rådande uppdrivna pris. I enlighet med dessa värdesättningar hava därefter årsbeloppen för nybyggnad uträknats och i arrendekontrakten påförts arrendatorerna. Då vederbörande synerätter i allmänhet medgivit rundligt tilltagna respittider för byggnadernas färdigställande, kan antagas, att ifrågavarande under dyrtiden värderade byggnader i synnerlig utsträckning kommit till utförande först efter prisfallet. Under de nästförflutna åren hava härjämte talrika framställningar gjorts av här ifrågavarande arrendatorer om anstånd med fullgörande av viss dem ålagd byggnadsskyldighet. Såvitt kollegium kan erinra sig, hava dessa framställningar undantagslöst bifallits.

Man synes av skäl, som här berörts, berättigad antaga, att de genom prisfallet sänkta byggnadskostnaderna kommit att för här ifrågavarande ecklesiastika boställsarrendatorer medföra betydande lättnader i deras ingångna arrendeavtal och detta i en omfattning, som läser sakna varje motsvarighet beträffande andra grupper av arrendatorer utav publik eller enskild jord.

Ifråga om de s. k. tjänstbarheterna är förhållandet i stort sett enahanda. Å alla de orter, där ersättningen för dessa tjänstbarheter, helt eller delvis, av länsstyrelserna fastställts till låga men fixa pris och där följaktligen vederbörande arrendatorer vid arrendeinropet haft att räkna med dessa prestanda såsom en ofta mycket avsevärd debetpost, har prisfallet helt omkastat situationen. Enligt vad kollegium förspört, ha förhållandena å vissa orter lett ända därhän, att tjänstbarheter, i kontrakten uppskattade till priser långt under deras vid tidpunkten för tillträdet gällande värden, nu ej ens tagas i anspråk av vederbörande prästerliga tjänstinnehavare.

Kollegium kan på grund av det anförda icke förorda motionärernas skrivelseförslag.

Stockholm den 12 februari 1923.

HJ. NERMAN.

TOM WOHLIN.

Bengt Nilsson.